

Uvod v gozdove

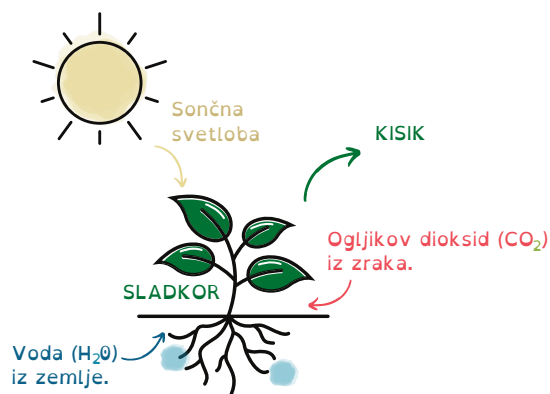
OŠ

GOZD, GOZDOVI SLOVENIJE, ČLOVEK, VRSTE GOZDOV, BIOTSKA RAZNOLIKOST, PODNEBNE SPREMEMBE

Gozd je **zapleten kopenski ekosistem**, ki je poraščen z gozdnim drevjem. Nastaja samodejno, v naravni interakciji z dejavniki okolja.

Gozdovi se lahko razvijejo v različnih razmerah, vrsta tal, rastlin in živali pa se razlikuje glede na **skrajnost okoljskih vplivov**. Med okoljskimi dejavniki je torej odločilna klima, glede na razpoložljivo toploto se gozdni ekosistemi v različnih podnebnih pasovih močno razlikujejo.

Gozd je najučinkovitejši ekosistem v naravi z **visoko stopnjo fotosinteze**, ki vpliva na rastlinske in živalske sisteme v vrsti zapletenih organskih odnosov.

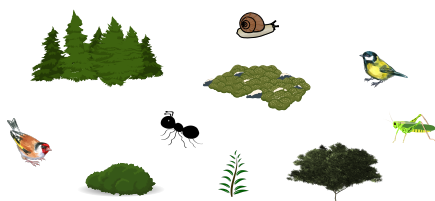

Najdemo jih v vseh regijah, ki omogočajo rast dreves, do **nadmorske višine gozdne meje**. Izjema so področja, kjer je prevelika frekvenca pojavljanja naravnih požarov in drugih motenj, ali kjer je okolje spremenila človekova dejavnost.

SESTAVA GOZDA

Gozdovi so sestavljeni iz:

ŽIVIH DEJAVNIKOV *biotskih

NEŽIVIH DEJAVNIKOV *abiotskih

Vpliv gozdov

Uravnavajo naše podnebje, čistijo zrak, ki ga dihamo, in filtrirajo vodo, ki jo pijemo. Zagotavljajo tudi življenjski prostor za več kot dve tretjini kopenskih živali in rastlin.

Pomen gozdov za človeka

NEKOČ

VIR HRANE SKRIVALIŠČE KURJAVA

ORODJA GRADNJA BIVALIŠČ

DANES

*tri skupine funkcij

PROIZVODNA OKOLJSKA SOCIALNA

Gozdovi nam zagotavljajo številne uporabne **izdelke**. Različne stvari, ki jih pridobivamo iz gozdov, imenujemo **gozdni proizvodi**. Med pomembnejšimi izdelki, ki jih dobimo iz gozdov, so les, med, guma, tesnilni vosek (ali lak), sadje, olja, začimbe, naravni kavčuk, pluta, barvila, zdravilne rastline in krma za živino.

Les nam služi tudi kot **gradbeni material**, iz katerega izdelujemo različne izdelke: ostrešja, okna, vrata, pohištvo ... Les vsebuje **celulozo**, iz katere izdelujemo papir, karton, lepenko itd. Les pa je lahko tudi **vir energije**.

Štirje glavni razlogi, zakaj bi si morali **prizadevati za ohranitev naših gozdov**, so:

PODNEBNA STABILNOST

EKOLOŠKA KORIST

BIOTSKA RAZNOVRSTNOST

GOSPODARSKI POMEN

Različne vrste gozdov in njihove značilnosti

Tipi gozdov se med seboj **razlikujejo** glede na:

- **vrstno sestavo** (ki se deloma razvije glede na starost gozda),
- gostoto drevesnega pokrova,
- vrsto tal, ki jih tam najdemo, in
- geološko zgodovino gozdne regije.
- Nadmorska višina in edinstvene meteorološke razmere lahko prav tako oblikujejo razvoj gozdov.

Iglasti gozdovi imajo najpreprostejšo strukturo: drevesni sloj, ki se dviga do približno 30 metrov, grmovni sloj, ki je lisast ali ga sploh ni, in pritlični sloj, pokrit z lišaji, mahovi in jetrniciami. Gozdna tla so sestavljena iz plasti organske snovi, ki prekriva mineralna tla.

Listnati gozdovi so kompleksnejši: drevesne krošnje so razdeljene na zgornje in spodnje nadstropje, medtem ko so krošnje deževnega gozda razdeljene na vsaj tri sloje. Gozdna tla so sestavljena iz plasti organske snovi, ki prekriva mineralna tla. Listnati gozdovi imajo rjavo prst, ki je s hranili bogatejša od peska in manj luknjičasta.

Obstajajo le **tri glavne vrste** gozdov. To so **tropski** gozdovi, gozdovi **zmernega pasu** in **borealni** gozdovi.

Gozdovi v Sloveniji

Slovenija je **dežela gozdov** in je po **površini z 59 % gozdnatosti** za Švedsko in Finsko na tretjem mestu v Evropi. V Sloveniji hkrati potekata procesa zaraščanja površin z gozdom zaradi opuščanja kmetijske rabe in krčenja gozdnih površin za namene spremembe rabe zemljišča, ki poteka predvsem v primestnih območjih in v območjih intenzivnejše kmetijske rabe.

Drevesne, tujerodne, zavarovane vrste

V Sloveniji imamo **več kot 70 avtohtonih** drevesnih vrst, v naših gozdovih pa se jim pridružujejo tudi drevesne vrste, ki jih je vnesel človek iz drugih rastišč, držav oz. kontinentov. Najpogostejša je bukev, njen delež v lesni zalogi pa znaša 33 %. Prisotna je na kar 75 % površine gozdov. Sledi ji smreka s 30 % in jelka s 7,5 %. **Listavcev je skupno 56 %, iglavcev pa 44 %.**

Tujerodne vrste so tiste, ki jih je človek prenesel v okolje, v katerem prej niso bile naravno razširjene. Negativno lahko vplivajo tako na naravo, zdravje ljudi in gospodarstvo ter predstavljajo eno izmed največjih groženj biotski raznovrstnosti. Nekateri primeri tujerodnih vrst: japonski dresnik, navadna barvilnica, veliki pajesen, javorov rak, storževa listonožka.

V Sloveniji je zavarovanih 71 rastlinskih vrst, 15 rodov in ena družina ter 389 živalskih vrst, 34 redov in 17 rodov. **V Sloveniji vse rastline, živali in glive prosto živečih vrst varuje zakon**, ki prepoveduje, da bi rastline ali živali namerno brez opravičljivega razloga uničili ali poškodovali. Nadalje prepoveduje, da bi vrste iztrebili ali ogrozili njihov obstoj.

Nekatere rastlinske in živalske vrste so **redke** in njihov obstoj je **ogrožen**, zato **so zavarovane**. To pomeni, da posebej skrbimo za njihov obstoj, jih ne vznemirjamo in ohranjamo njihov življenjski prostor. Primeri **zavarovanih živali** so medved, volk, ris, vse dvoživke, mnoge **ptice** (sove, detli, žolne, ...) in **žuželke** (hrošč rogač, alpski kozliček ...). Primeri **zavarovanih rastlin** so tisa, bodika, močvirski tulipan, ...

Gozdni rezervati

V slovenskem gozdarstvu je ohranjanje narave že dolgo stalnica.

Pragozdovi in gozdni rezervati so z uredbo zavarovani in v njih sečnja ni dovoljena. Prepuščeni so naravnemu razvoju. Na terenu so označeni z dvema modrima črtama na deblu drevesa. V Sloveniji imamo na dobrih 500 ha štirinajst lokacij pragozdnih ostankov. Večina pragozdnih ostankov Sloveniji je majhnih (običajno < 50 ha). Pragozdni ostanek Krokar predstavlja s 75 ha največji pragozdni ostanek v Sloveniji in spada med ključne ostanke bukovih gozdnih združb v Evropi. Leta 2017 je bil zaradi svoje izjemne vloge vpisan na seznam svetovne naravne dediščine – UNESCO.

Lastništvo

V Sloveniji je 77 % gozdov v zasebni lasti, 20 % gozdov je v lasti države ter 3 % v lasti občin. Zasebna gozdna posest je zelo razdrobljena. Povprečna velikost posesti znaša okoli 3,2 ha in še ta je pogosto razdeljena na več med seboj ločenih parcel. Te gozdne posesti so pogosto v lasti več lastnikov in po zadnjih podatkih je tako v Sloveniji že 282.500 gozdnih posesti, ki jih ima v lasti kar 409.000 gozdnih posestnikov. Takšna velika razdrobljenost, število lastnikov in solastnikov gozdov, otežuje gospodarjenje z gozdovi.

ZDAJ ZNAM:

- Gozd je zapleten kopenski ekosistem, v katerem so drevesa prevladujoča oblika življenja.
- Gozdovi se razvijajo v različnih razmerah, vrsta tal, rastlin in živali pa se razlikuje glede na skrajnost okoljskih vplivov.
- Gozd sestavljajo živi oz. biotski ter neživi oz. abiotski dejavniki.
- Gozdovi uravnavajo naše podnebje, čistijo zrak, ki ga dihamo, in filtrirajo vodo, ki jo pijemo.
- Slovenija je dežela gozdov in je po površini z 59 % gozdnosti za Švedsko in Finsko na tretjem mestu v Evropi.
- V Sloveniji vse rastline, živali in glive prosto živečih vrst varuje zakon, ki prepoveduje, da bi rastline ali živali namerno brez opravičljivega razloga uničili ali poškodovali.
- V Sloveniji imamo na dobrih 500 ha štirinajst lokacij pragozdnih ostankov.
- V Sloveniji je 77 % gozdov v zasebni lasti, 20 % gozdov je v lasti države ter 3 % v lasti občin.